

18.10.2011

Oikeusministeriö

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 20.6.2011

**OIKEUDENKÄYNNIN VIIVÄSTYMISEN HYVITTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN
SOVELTAMISALAN LAAJENTAMINEN**

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) muuttamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta (14.6.2011). Muutoksella lain soveltamisala laajennettaisiin yleisten tuomioistuinten lisäksi hallintotuomioistuimiin ja hallintolainkäyttölaissa tarkoitettuja valituksia käsitteleviin muutoksenhakulautakuntiin sekä erityistuomioistuimiin. Tarve lain soveltamisalan laajentamiseen johtuu siitä, että hallintoprosessista puuttuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen edellyttämä niin sanottu tehokas oikeussuojakeino oikeudenkäynnin viivästymistä vastaan tai viivästymisen jälkikäteiseksi hyvittämiseksi. Hallintolainkäyttölain (586/1996) 53 a §:ään (364/2009) sisältyvä mahdollisuus hyvittää oikeudenkäynnin viivästyminen, jos asia koskee hallinnollisen taloudellisen seuraamuksen määräämistä tai muutoksenhakua hallintoviranomaisen päätökseen, jolla tällainen seuraamus on määrätty, ei ole yksinään riittävä keino, koska se ei koske kaikkia hallintoprosessissa käsiteltäviä asioita. Eduskunnan perustuslakivaliokunta piti hyvittämislakia käsitellessään erityisen tärkeänä, että lain soveltamisalaa laajennetaan mahdollisimman pian erillisellä muutoksella (PeVL 2/2009 vp). Myös lakivaliokunta piti lain soveltamisalan laajentamista tärkeänä ja viittasi erityisesti tilanteeseen vakuutus-oikeudessa ja markkinaoikeudessa (LaVM 3/2009 vp).

Työryhmä arvioi lain soveltamisalan laajentamisen aiheuttavan melko paljon hyvitysvaatimuksia. Taloudelliseksi vaikutukseksi työryhmä arvioi suuntaantavasti noin 120 000 – 200 000 euroa. Arvio on sama kuin mitä hyvityslakia säädettäessä yleisten tuomioistuinten osalta esitettiin ja perustuu keskimäärin 4 000 euron hyvitysmaksuun 30–50 asianosaiselle.

Hyvityksen maksaisi asianosaiselle oikeusministeriö. Jos asian viivästyminen olisi tapahtunut muulla kuin oikeusministeriön hallinnonalalla, asianomaisella ministeriöllä olisi velvollisuus korvata viivästyshyvityksestä aiheutuneet kustannukset oikeusministeriölle.

Lakimuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2013 alusta.

Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Valtiovarainministeriöllä ei ole huomauttamista lain soveltamisalan laajentamisesta sinänsä, koska laajennustarve perustuu Suomen kansainvälisiin ihmisoikeussitoumuksiin.

Valtiovarainministeriö pitää lain soveltamisalan laajentamisesta aiheutuvia potentiaalisia kustannuksia selvästi työryhmän esittämää suurempina. Kuten lausuttavasta luonnoksestakin ilmenee, esimerkiksi sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyajat ovat ylittäneet ihmisoikeustuomioistuimen keskimäärin hyväksymän noin vuoden oikeusastekohtaisen käsittelyajan vuosina 2007–2010. Vuonna 2010 keskimääräinen käsittelyaika oli 15,3 kuukautta. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintakertomuksesta vuodelta 2010 ilmenee (liite 10), että esimerkiksi työkyvyttömyyseläkeasioista 2529 asian käsittely kesti vähintään 15 kuukautta (79 % yhteensä 3229 asiasta). Vastaavasti alle 16-vuotiaan vammaistukea koskevista asioista 1356 käsittely kesti vähintään 15 kuukautta (80 % yhteensä 1686 asiasta). Yleistä asumistukea koskevista asioista puolestaan 2722 asian käsittely kesti vähintään 15 kuukautta (76 % yhteensä 3602 asiasta). Muun muassa näihin luku-tietoihin viitaten tulee valtiovarainministeriön mielestä kiirehtiä valmisteilla olevien, sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyaikojen lyhentämiseen tähtäävien lakimuutosten toteuttamista.

Valtiovarainministeriön mielestä lakiluonnoksen sisältämä kustannusvastuun jakoa koskeva periaate tulisi lähtökohtaisesti ulottaa kaikkiin viranomaisiin, muun muassa kuntiin, koska oikeudenkäynnin viivästymisen pääasiallinen syy voi olla myös oikeudenkäynnin kokonaiskestoon luettava oikaisuvaatimusvaihe esimerkiksi kunnallishallinnossa. Tässä yhteydessä voidaan myös viitata luonnoksen sivulla 22 mainittuun tapaukseen Ekholm v. Suomi (EIT 24.7.2007), jossa ihmisoikeustuomioistuin piti yhtenä oikeudenkäyntinä meluhaittaa koskevan asian käsittelyä useita kertoja terveyslautakunnassa, Ahvenanmaan hallintotuomioistuimessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Hallintotuomioistuimet olivat useissa päätöksissään määränneet, että naapurien tuli vähentää meluhaittaa, ja palauttaneet asian terveyslautakunnalle. Terveyslautakunta oli kuitenkin jättänyt hallintotuomioistuinten päätöksiä noudattamatta yli kymmenen vuoden ajan (ks. ulkoasiainministeriön tiedote 142/2007, 24.7.2007). Asian kokonaiskäsittelyaika oli lähes 16 vuotta.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Raimo Sailas

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

Tiedoksi

Valtiovarainministeriö

- budjettiosasto (Ijäs, Inha, Koponen, Liuttu, Salmi, Vallinheimo)
- henkilöstöosasto
- vero-osasto